

"ВИВОДИТЬ СОНЦЕ НАС, ЯК ДЕНЬ!" (З Української Прапам'яті)

У Центральній міській бібліотеці ім. Тараса Шевченка відбулася презентація збірок віршів відомої поетеси Людмили Ромен "За синню - СИН!.." (Реквієм) і "Скрипка Сонця". Перша присвячена пам'яті трагічно утраченого позаторік сина поетеси, 32-річного Володимира, друга збірка - великому поетові-земляку Олександрові Олесю. Наразі мова йтиме про другу книжку (Людмила Ромен. Скрипка Сонця. Поезії, пісні. Суми ВВП "Мрія", 2013, 172 стор.). Її створено з великою самопосвятою О.Олесеви, його рідному Білопілью, селу Верхосульці, де в маєтку діда пройшли щасливі дитячі літа поета. Щедро ілюстровано збірку творами знаного графіка, уродженця Верхосулки, незабутнього Володимира Ломаки, який теж творив під впливом чарівливої Олесевої поезії і переважно на теми його творів і біографії.

• Скрипка Сонця •

Людмила РОМЕН

Поезії, пісні

Людмила Ромен, до речі, лауреат премії імені О.Олеся, за її словами, розпочала свій творчий шлях не з власних віршів, а саме з пісень на чудові своєю мелодійністю поезії "Сонце, моє сонце!", "О Дніпре, встань!", "З журбою радість обнялась", які зродились із самого серця Українського поета. І той дебют був правомірний, бо ж вона за фахом музикантка.

- Потім я стала писати вірші, природно, не без впливу творчості великого Сонцепоклонника, нашого земляка, - каже поетеса. - Уже згодом, коли мої поетичні крила зміцніли, зародилась думка підготувати збірку віршів і пісень на слова Олеся до 120-річчя поета. Тоді книжка не вийшла через брак коштів, але нині не втратила актуальності: торік ми відзначили 70-річчя пам'яті Олеся (1878-1944) і його закатованого фашистами сина, талановитого поета Олега Ольжича (1908-1944), якого батько ніжно звав "Лелека"; хутко відзначатимемо 70-річчя від дня народження Володимира Ломаки. Кожен вірш у моїй книжці - то відгук на журбу чи радість Поета, часто має епіграф-цитату:

Де ти, свято, свято згоди?

Чи не час прийти тобі (О.Олень)

Як мало України на землі,

Хоч української землі й багато,

Ти ніс частинку на своїм крилі, -

Не долетів...Вже крильонька відтято

("Лелека". О.Ольжичу)

Зворушливо, ваговито звучали слова голови Сумської обласної організації Національної спілки письменників України, лауреата премії імені О.Олеся Олександра Вертіля про свою колегу:

- Неповторний стиль Людмилини упізнаєш з перших-ліпших двох строф її поезій. Це знаменно. Те саме подибуєш всюди, нещодавно - в добірці її віршів у альманаху "Літературний Чернігів". У них дивовижний сплав її інтелекту, серця і душі, відзначений

самобутністю, відшліфованістю та багатством і влучністю лексики. Навіть її неологізми питомі для українців, бо вона черпає їх з самого денця мови, сягає праоснов культури...

І справді, як і в попередніх її книжках, подибуємо такі вдалі неологізми, як-от: "небесся, сніговітраж, Даждьбожичі, душограми, тонкоголосо, посолонь, пустогрим'я, непроминність, чужіти, травоквіття, жовтоблакить, тонкосвічує...", бо вони створені не калькуванням русизмів при нехтуванні українськими перлинами, як ще була в нас, а на основі вивчення нашої прамови, багатства, котре нам заповідали славні прадіди. Це органічне новаторство зроджується у Л.Ромен з її дивовижної прапам'яті (як доречно вжити тут її неологізм!) української ментальності, мови, культури. Так, зі славного минулого, яке шануємо і вивчаємо, впливає наше майбуття!

Не могла оминати Людмила Валентинівна у цій збірці кондової постаті плодового краєзнавця і письменника Геннадія Петрова (1936-1996), котрий в темну добу безглуздих заборон і покарань не побоявся досліджувати життя і творчий подвиг титанів духу Олеся й Ольжича, пробивати щелепи цензури, публікувати нові матеріали про геніїв у столичній і місцевій пресі:

Ой рано-рано Покрова

Тебе накрила віком домовини

І днесь твій к і н ь не доскавав

До волі справжньої

Для нас усіх

Для України... ("Світлій пам'яті Геннадія Петрова")

Згадується з цього приводу й інший Поет: "Рад би ще він раз побачить отаку зиму!". "Отаку зиму" описала поетеса, пережила її всіма фібрами вразливої й чуйної душі.

Закінчення на 4-ій стор.

Закінчення. Початок на 2-й стор.

Побачили її очима, враженнями та переживаннями й ми:

Ні! Вже не спить Україна, не спить!

Друге прищезь Майдану!

"На Ви!" - клич.

Кров'ю обагрено. Кинута виклик.

...Слухай, Європо, - ми є! - українці!

("Майдан Гідності").

Цілий розділ книжки "Криниця пісень" присвячено текстам Олесь, які поклати на музику Людмила Ромен:

- Пісні ті не могли не зродитись. Моя музикальна душа і серце не могли не відгукнутися на заклик і бажання самого Поета. Він писав: "О, збуди мою пісню, що спить...", - стверджує композиторка. - Його слово таке музикальне, таке мелодійне. Недарма ще за життя Поета величали королем української лірики і бардом цілого покоління. Дуже багато славетних композиторів написали і пишуть музику на слова Олесь, тож і я внесла до них часточку своєї душі. Ба більше, мені здається, що Поет творив свої шедеври відразу разом з мелодією, виспівував їх душею, у якій "з журбою радість обнялась"...

І у сумської авторки ми знайдемо і радощі, й журбу, підслухані в Олесь та й її власні... II розділ збірки (а збірка складається з трьох розділів: громадянської лірики, інтимної та пісенника), дарма що зветься "Щастя... дивна річ" містить настрої особистих терпінь, а все ж перший вірш зветься "Олесево сонце", і суми свої обоє поетів уміють залляти всепереможним сонцем, перемогою над журбою почуття радості, спраги до життя, любові:

О збуди мою пісню, що спить... (О.Олесь)

О збуди! Годі спати!

Бо вже серпень,

Моя туга - живице пісень.

Відгорів в чужині я нестерпну,

Вдарить в бубни дібров новий день.

Розбуди! Наче блискавка стане

Кожне слово - лиш тиша на мить.

Розривають на грудях каштани

Шкаралупу тернову століть.

("О збуди!")

Та Людмила Ромен, як і її Вчитель, великий лірик, уміє приглушити душевні терпіння і звернути погляд до проблем Вітчизни, яких нині ой як багато. Пробуджується вільний козацький дух народу, хвилюють Майдани, користаються з подвигів і жертв народу кар'єристи-негідники, і душа Поета не може не забути власні болі й страждання, і б'ється серце в ритмі народних змагань:

Визволимо Україну!

Чи дарма Герої вмирали?!

Ми з вами - Нація! - Дужа, Соборна,

В державі СВОЇЙ!

Слава Героям! І нації слава!

("Слава Героям!")

Природно, як і нас усіх, Поетів огортає біль і сумнів од невдач і поразок, огортає й не біль, в глибока скорбота, бо не може український поет творити лише "штуку для штуки", бути самозадоволеним, жартома кажучи - самозахеканим... Такий привілей для поетів щасливіших народів, для золотих віків Людства. Але це не значить, що український поет, удавшись до громадянської лірики, може занедбати форму,

мовне багатство, стиль. Щодо цього, то Л.Ромен на висоті літератських завдань, вимог: відоме її лексичне багатство, тонке нюансування, музичний асонанс, новаторство у формі і змісті, прапам'ять всієї нашої цивілізації - праслов'янство, княжа доба, козацтво, часи од Сковороди до Лесі Українки й аж до нас...

Вже згадувано виразну музикальність слова поетеси, наснажене воно й малярською спостережливостю й пейзажністю, кольорами веселки. Влучні метафори, порівняння, тропи: "душа тонкосвічує, як хліб, розкришує печалі...", "голос розпачливих літер", "тиша зіщулилась в стому", "свічки перетерплених ночей", "місяць - ятаганом, як монгол", "зелена віть кохання", "стоптали пелюсток ріку", "смугасті дні-паски", "каштани сплигають додолу босі", "пагони громів", "як шабля гостра - в височинь тополя", "зотліле світла пасмо" ... Гра поетичних образів і слів, де зовсім нема легковажності, а є медитація і сум. Та переважають у книжці мажорні тони, адже Л. Ромен, як і її патрон О.Олесь, залюблена в Сонце, у Сонцепоклонний предків путь, адже книжка має й назву таку мажорну "Скрипка Сонця"! Заслугою Л.Ромен треба вважати її власне першовідкриття О.Олесь як Сонцепоклонника. Ми здебільшого знаємо його як співця мінорних мотивів, а отже, скільки сонцелюбних цитат наводить авторка! Хочеться знов і знов перечитати й Олесь після такої йому самопосвяти. Їхнє поклоніння Сонцю звучить в унісон:

Ми перейшли важкі сніги. Морози люті.

Вітри гострили крила нам і тінь кремсать,

Та сонце, сонце! -

Вихлюпнуло нас у сад, -

Ми деревАми проростем. Ми маєм бути!

("Виводить Сонце нас, як день")

Поетесу щиро вітали очільники громадських і освітніх установ, "Просвіти" ім. Тараса Шевченка, вчителька школи №7 Лідія Костенко, викладач гімназії №1 Микола Карпенко, інші шанувальники її таланту. Але найбільшою мірою теплу атмосферу акції було створено завдяки заходам керівників бібліотеки Людмили Стадниченко та Олени Мартюшової. Вони ж влаштували презентативну виставку "Людмила Ромен - поетеса, композитор, майстер народної творчості", де окреслено три сфери творчості авторки:

*Схід сонця я вийшов зустріти у поле
І став на коліна до сходу.*

Привіт тобі, сонце! Привіт тобі, Воле,

Від серця мого і народу! (О.Олесь)

О Сонце ясне! Пресвята Оранто!

Я слово співом зустрічаю днесь Тебе!

Благословенний лик в аспиді ранку,

Моя молитва серця лине до небес!..

Насущне літепло пошли на трави,

Дай життєдайну силу пагінню в полях.

Вітає вранішню красу-заграву

Ліс літургією. -

Співа в ній кожний птах!

Щодень із ночі дивимось до сходу,

Плекаємо Надію, Віру і Любов.

У серці волелюбного народу

Зіходиш яко Воля з темряви оков. ("Слава Сонцю! / Молитва/")

Пилип КИСЛИЦЯ.